

"İdrâk-i maâlî bu küçük akla gerekmez / Zira bu terazi o kadar sıkleti çekmez." Bu beytin sahibi, manası ve cennet bahsi ile münasebeti hususunda bilgi verir misiniz?

"İdrâk-i maâlî bu küçük akla gerekmez, / Zira bu terazi bu kadar sıkleti çekmez." ifadesi, bir Ziya Paşa beytidir. Üstad Hazretleri bu beyti Ziya Paşa'dan iktibas ediyor.

Kendini kâinat sisteminde bulunan her şeye nüfuz edebilecek çapta gören, insan idaresinin çözemeyeceği hiçbir şey olmadığını iddia eden tasavvurlara ve felsefi doktrinlere şamar indiren, hakikatli bir beyittir bu beyit.

Yaratılmışların sonsuza dek muttali olamayacağı gaybi haller vardır. Bunlar Allah'ın zat-ı Akdesi ve sıfatlarıdır. Hiçbir mahlûk ihatalı bir şekilde Allah'ın zatını ve sıfatlarını idrak edemez. Onun için Allah'ın zatı ve sıfatları ihata noktasından ebedi olarak bize gaybi olacaktır.

"Gözler O'na erişemez. Onun ilmi ise bütün gözleri ihata eder." (Enam, 6/103)

Bu âyet gözlerin, Allah'ı ihata sûretiyle, künhüne erecek şekilde göremeyeceklerini bildirir. **"İdrâk-i maâlî bu küçük akla gerekmez / Zira bu terazi bu kadar sıkleti çekmez."** ifadesi, ekseri bu tarz konular için söylenmiş bir sözdür.

İnsanın akli mahdut, idraki sınırlı olduğu için, birçok hususu anlamak noktasında aciz ve cahildir. Cennet ve cehennem, ruhun mahiyeti, evrenin derinlikleri ve sınırları, aklın kapasitesi gibi yüzlerce konuda, insan akli aciz ve cahildir. İşte bu beyit bu acizliği formüle ediyor...

İnsanı ve akli ilahlaştıran dinsiz pozitivistlerin iddia ettiği gibi, insan her şeyin künhüne tam manası ile vakıf olacak bir özelliğe sahip değildir. Burnunun ucundaki konuları çözmekten aciz olan bu deneyperest pozitivistlerin sözleri, ciddiye alınacak sözler değildir. On Sekizinci asrın hâkim düşüncesi olan bu materyalist ekol, iflas edeli bir asır oldu...